

Nr 95.

Av herr **Bergh**, om utredning av möjligheterna att bygga billigare skolor.

Det råder en allvarlig brist på lämpliga skollokaler. Av skolöverstyrelsens motivering för sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår framgår, att kostnaderna för hos skolöverstyrelsen aktualiserade byggnadsbehov, för vilka ännu icke beviljats statsbidrag eller byggnadstillstånd, beräknas till 995 milj. kronor. De byggnadsföretag, som bör bedrivas under 1954, anges representera en sammanlagd kostnad av 655 milj. kronor, men skolöverstyrelsen räknar endast med en igångsättning av företag för 340 milj. kronor. Från denna utgångspunkt begäres anslag på 99 milj. kronor för budgetåret 1954/55, vilken summa av departementschefen nedsatts till 59,3 milj. kronor. Det föreligger alltså ett uppenbart missförhållande mellan de behov som yppas och de medel som kan ställas till förfogande. Den nuvarande statsfinansiella situationen tillåter inte väsentliga anslagsökningar på detta område. I gengäld bör då alla möjligheter till besparingar tillvaratagas, så att de anslagna medlen ger maximalt antal godtagbara skollokaler.

Gemensamt för de författningar, som sedan 1936 reglerat beviljandet av statsbidrag till folkskolebyggnader, är att skolöverstyrelsen prövar vilken byggnadsstandard som skall anses skälig och därmed utgöra grund för beräkning av statsbidraget. Skolöverstyrelsen har på detta sätt kommit att öva ett betydande inflytande vid utbildandet av den skolbyggnadsstandard som nu betraktas som den normala. Utan att skolöverstyrelsens kompetens att självständigt handlägga dessa ärenden ifrågasättes — och också utan önskan om mer detaljerade och därmed osmidigare författningsbestämmelser — förefaller frågan nu vara av den vikt att riksdagen bör beredas tillfälle att ta ställning till den. En del torde vara att vinna genom standardsänkningar av den beskaffenhet att de icke medför ökade drift- och underhållskostnader eller förkortad användningstid för byggnaderna.

Ett annat sätt på vilket en väsentlig besparing torde kunna genomföras är standardisering av framför allt inredningsdetaljer och dylikt men även av hela skolbyggnader. Nu byggs varje skola i allt för hög grad som om den vore den enda byggnaden av sitt slag. Dörrar, fönster, golvbeläggning, trappräcken och dylikt skulle kunna standardiseras. Likaså inventarier av olika slag, såsom bänkar, bord, skrivtavlor och inventarier till bispisningslokalen. Ätminstone många mindre skolor skulle med fördel kunna byggas helt efter standardritningar, om inte speciella natur- eller bebyggelseförhållanden påkallar speciell utformning av skolbyggnaden. Enformigheten däri bleve högst relativ, då även så pass många som 100 likadana skolhus

något så när jämnt fördelade över landet skulle komma att stå på avsevärt avstånd från varandra. Det borde medföra väsentliga besparingar: enbart samtliga ritningar till ett skolhus torde dra ungefär 5 % av de totala byggkostnaderna. Ytterligare besparingar torde kunna nås genom omläggning av byggnadsmetoderna för dylika standardiserade skolhus, vilka t. ex. kunde byggas som elementhus. Nämnas kan att dylika »fabriksgjorda skolor» byggts i England under flera år med mycket gott resultat i fråga om såväl den uppnådda byggnadsstandarden som kostnadsnivån.

För att utnyttja standardiseringens möjligheter på skolbyggnadsområdet fordras ett centralt anordnat forsknings- och utredningsarbete. Däremot torde försäljningen av de stora serier, varigenom standardiseringens möjligheter bör tillvaratagas, garanteras av skolstyrelsernas intresse att utnyttja möjligheterna till prissänkningar. Ytterligare stimulans därtill kan åstadkommas vid prövning av statsbidragsbestämmelserna.

Frågorna om statsbidrag till här behandlade ändamål skall enligt respektive direktiv utredas dels av allmänna statsbidragsutredningen, dels också av sakkunniga för omprövning av vissa statsbidrag på folkskoleväsendets område. De sistnämnda skall också undersöka »huruvida några sådana åtgärder i samband med byggande av skolhus äro möjliga, som kunna medföra ett förbilligande av kostnaderna för skollokaler utan att berättigade krav på kvalitet och på god standard ur pedagogisk synpunkt efterstås». Detta utredningsuppdrag är emellertid — vilket framgår av slutorden i direktiven — endast sekundärt; själva bidragsfrågorna är det väsentliga. Det förefaller av många skäl önskvärt att här sker en ändring så att möjligheterna att bygga billigare skolor utreds i första hand; bl. a. kan ju tänkas att det befinner lämpligt att befordra ett mer allmänt utnyttjande av framkomna standardiseringsmöjligheter genom viss utformning av statsbidragsbestämmelserna. Med hänsyn till de stora skolbyggnadsbehov, som just nu aktualiserats, är det dessutom av stor betydelse att här antydda besparingsmöjligheter snarast utnyttjas.

Den utredning som här påyrkas är till övervägande delen av teknisk art. För att de sakkunniga skall kunna ta ställning till föreliggande problem fordras därför att till den knytes tillräcklig teknisk expertis.

Under åberopande av vad ovan sagts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att direktiven för de sakkunniga för omprövning av vissa statsbidrag på folkskoleväsendets område ändras så, att möjligheterna att bygga billigare skolor utreds i första hand, samt att för detta ändamål tillräcklig teknisk expertis ställes till de sakkunnigas förfogande.

Stockholm den 26 januari 1954.

Ragn. Bergh.